

Lektorlagets innspill til Meld. St 20: Opptak til høgere utdanning (2023–2024)

Skriftlig innspill innsendt 19. april

Endringer i opptaksregelverket for høyere utdanning påvirker videregående opplæring. Våre lektormedlemmer kvalifiserer elevene fram til generell studiekompetanse.

Elementer i opptakssystemet, som fagpoeng for fordypning og muligheten for å forbedre karakterer etter videregående opplæring, former og påvirker arbeidshverdagen i videregående opplæring for elever og lektorer. Opptakssystemet må derfor også ses i lys av virkningene det kan ha for videregående opplæring. Systemet må bygges slik at elevene har størst mulig motivasjon for å legge ned arbeid og innsats mens de er elever i videregående opplæring.

Generell studiekompetanse som hovedvei - og nivået må styrkes

Norsk Lektorlag støtter forslaget om at studieforberevende utdanningsprogrammer, med oppnådd generell studiekompetanse, fortsatt skal være den brede hovedveien inn i høyere utdanning. Fullføringsreformen vil kunne gi større fleksibilitet for elevene i opplæringen fram generell studiekompetanse, og det er viktig at nivået på studieforbereidheten heves gjennom reformen, og ikke svekkes, jfr. stortingets vedtak for fullføringsreformen.

Vi mener en må stille kvalitetskrav på likt nivå til utdanninger som gir generell studiekompetanse. For dårlig studieforbereidhet forplanter seg som frafall i høyere utdanning. Vi vet at studenter som i dag kommer til høyere utdanning via påbygg, 23/5-regelen eller Y-veien, lykkes dårligere i høyere utdanning. Lektorlaget støtter forslaget om en ny 23/6-modell, hvor 23 står for fylte 23 år og 6 for beståtte seks studiekompetansefag.

Vi støtter at regelverket skal gi de best kvalifiserte søkerne studieplass, og at studieforbereidhet i denne sammenhengen kan operasjonaliseres som karaktersnitt. Det vil i så måte være viktig å fortsette arbeidet for valide og reliable karakterer, både fra standpunktbedømmingen og fra eksamenssensuren, på vitnemålene fra videregående opplæring. Et viktig grunnpremiss for kvalitetssikring av karakterer, er at ufaglærte ansatt som lærere ikke settes til å undervise og foreta vurderinger¹.

For nødvendig kvalitetssikring av undervisning og standpunktbedømminger mener Norsk Lektorlag det bør innføres kompetansekrav for undervisning for alle fag, på alle trinn. Det bør stilles høyere kompetansekrav enn i dag for undervisning på studieforberevende utdanningsprogram i videregående opplæring. Lektorlaget mener lektorer og lærere som settes til å undervise i fag der de mangler fordypning, må få rett til nødvendig videreutdanning innen et år. Som et langsiktig mål bør alle som underviser i programfag, og etter hvert alle undervisere i videregående, ha minst 90 studiepoeng fordypning i undervisningsfaget. Videreutdanningsystemet og lektorprogrammene må utvikles i tråd med dette.

¹ Vi viser til høringsinnspill til opplæringsloven (Prop. 62L). Lektorlaget ber Stortinget stryke forslagets §17-3, tredje ledd.

Vi er imot forslaget om å beholde realfagspoeng og samtidig skrote fremmedspråks-poeng

Lektorlaget vil advare mot å beholde tilleggspoeng for realfag når en samtidig vil fjerne tilleggspoeng for fremmedspråks-fordypning. Dette gir skjeve incentiver, og vil trolig forsterke dagens dynamikk hvor elever ofte velger fag taktisk med ønsker om maksimale poenger, framfor å velge fag som de planlegger å studere videre i høyere utdanning. Norsk Lektorlag mener primært at tilleggspoeng for fagvalg fra videregående opplæring bør fjernes helt, slik vi støttet både Liedutvalget og opptaksutvalget på. Sekundært kan dagens ordning med tilleggspoeng erstattes med en ordning hvor relevante fag vektet tyngre for opptak til spesifikke studier (for eksempel at rettslærekarakteren vektet mer for opptak til juss-studier). Vi vil unngå dagens situasjon, hvor elever velger fag taktisk i videregående opplæring kun for å få tilleggspoeng, uten at de planlegger å bruke fagene i sin videre utdanning. Opptaksmeldingens tiltak vil ikke forbedre denne situasjonen.

Rådgivningen i skolen må styrkes

Vi har lenge ønsket forenklinger i opptaksordningen, og har argumentert for en nødvendig kvalitetssikring av karriereveiledningen i grunnskole og videregående opplæring, eksempelvis i form av å stille spesifikke kompetansekrav til rådgiverne.

I stedet for å skape flere veier for å oppnå generell studiekompetanse, er Lektorlaget positive til mer bruk av spesiell studiekompetanse. Det forutsetter imidlertid et løft i karriereveiledningen i skolen, slik at elever tidlig blir gjort oppmerksomme på konsekvenser av fagvalg. Det kan være vanskeligere for elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn, og evt. uten støtte fra foreldrene, å ta godt informerte valg om faglig fordypning, og å planlegge for videre studieløp i valget av fag på ungdomstrinnet og i videregående opplæring.

En uoversiktlig og mangefasettert inntaksstruktur i dag er en utfordring for ambisjonen om at utdanningssystemet skal virke sosialt utjevne. Muligheten for å ta opp igjen fag for å øke sannsynligheten for inntak på attraktive studier er ikke reell for alle.

Behold nivåkrav for opptak til lærer- og lektorutdanningene

Vi viser ellers til skriftlig innspill til profesjonsmeldingen for Lektorlagets syn på nivåkrav for opptak til lærer- og lektorutdanningene og de foreslåtte dispensasjonene.